

SLOVENSKÉ
KOMORNÉ
DIVADLO

21

22

CARLTON 2020

23

Nadežda

VAZOVKA

24

HEČKA (SESTEŽNÍK)

25

L. S. ...

OBČIČKY
ADRESY

26

HOTEL - VOLAT !!!

27

Filoména

PETER ?

28

~~ANTOBUS LUXOR PENÍZA!~~

29

SEDEM DNÍ

30

DO POHREBU

31

Ján Rozner / Peter Pavlac

JANA OLHOVÁ

JÁN KOŽUCH

A woman with her hair tied back, wearing a dark grey or black coat, is seen from the side, looking out of a window at night. The window is white-framed and has a dark view outside. The scene is lit from the left, creating a soft glow on the woman's face and the window frame. The background is dark, suggesting it is nighttime.

SCÉNU, STAVBU,
OSVETLENIE, ZVUK,
REKVIZITY, KOSTÝMY
A PAROCHNE POD
VEDENÍM KAROLA
ČIČMANCA, PETRA
KLAUDÍNYHO A MARIÁNA
FRKÁŇA REALIZOVALI:
MÁRIA BRACHŇÁKOVÁ,
ZUZANA JANKESOVÁ,
MARTA KALINOVÁ,
NINA MALKOVÁ, SOŇA
MUŠÁKOVÁ, ANNA
PAULOVICHOVÁ, JURAJ
BOJNICKÝ, JAROSLAV
DAUBNER, VLADIMÍR
KUBIS, DUŠAN GABONA,
MIROSLAV KOPAS, JÁN
KURHAJEC, MAREK
MARČEK, DANIEL
KOVALČÍK, RÓBERT
PLÁNKA, ZDENĚK
POLÁŠEK, MATEJ
NERADIL, LUKÁŠ
CHYTÍLEK, PETER BARTOŠ
A DALIBOR PROČKA.

DANIEL HERIBAN

SLOVENSKÉ KOMORNÉ DIVADLO V MARTINE
UVÁDZA V SLOVENSKEJ PREMIÉRE

SEDEM DNÍ DO POHREBU

PODĽA ROVNOMENNEJ PRÓZY JÁNA ROZNERA
PRE DIVADLO ADAPTOVAL PETER PAVLAC

DRAMATURGIA
RÓBERT MANKOVECKÝ

SCÉNA
JOZEF CILLER

KOSTÝMY
MARIJA HAVRAN A.H.

HUDBA
PETER MANKOVECKÝ A.H.

RÉŽIA
ĽUBOMÍR VAJDIČKA A.H.

PREDSTAVENIE VEDIE
JANKA NOSÁLOVÁ
TEXT SLEDUJE
DARINA MÁZOROVÁ

PREMIÉRA 25. MÁJA 2012 V ŠTÚDIU SKD MARTIN.
ŠTVRTÁ PREMIÉRA DIVADELNEJ SEZÓNY 2011/2012.
542. PREMIÉRA SLOVENSKÉHO KOMORNÉHO DIVADLA.

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Divadlo i autor ďakujú Prof. PhDr. Jozefovi Leikertovi Phd.,
ktorý nám poskytol list Jána Roznera Ladislavovi Mňačkovi.

JANA OLEHOVÁ, DANIEL HERIBAN

OSOBY A OBSADENIE

ZORA

JANA OL'HOVÁ

JÁN

DANIEL HERIBAN

JÁN STARŠÍ

JÁN KOŽUCH

MLADÁ ŽENA

LUCIA JAŠKOVÁ

MUŽI V KABÁTOCH

TIBOR KUBIČKA

KAROL ČIČMANEC

ZDENO POLÁŠEK

JÁN KURHAJEC

VLADIMÍR KUBIS

MATEJ NERADIL

ZORA JESENSKÁ

Zora Jesenská sa narodila 3. mája v roku 1909 v Martine. V meste, ktoré bolo tradičnou kultúrnou metropolou Slovenska, prežila veľký kus života a martinský pôvod sa podpísal na formovaní jej osobnosti. Neskôr vo svojich *Rozpomienkach na margo* o martinskom kultúrnom niveau tridsiatych a štyridsiatych rokov napísala: „Slovom, Martin bol mesto konzervatívcov a tradicionalistov, ale aj čudákov, odbojníkov a nonkonformistov. Pokiaľ ide o názory na umenie a na kultúrne otázky: možno práve preto, že Martin bol bokom od Bratislavy, ľudia tu boli tak trochu outsidersi: nepatrili len predovšetkým k tomu či onomu smeru, škole, prúdu, ale často boli jednoducho sami sebou, skoro by sa dalo povedať, že každý tvoril tak trochu svoju vlastnú skupinu. Ja tiež.“

Syndróm outsiderstva ju determinoval aj neskôr v Bratislave, kam sa postupne preniesla v prvej polovici 50. rokov. Tu sa nevdojak, akosi sama od seba dostávala

do pozície akéhosi „samocentra“ bez spojencov - veľkých kultúrnych sporov a polemík, do ktorých vletela v prepolitizovaných časoch s príznačným temperamentom a zaujatím. Jej spory, či už to bola veľká diskusia okolo prekladu *Tichého Donu* Michaila Šolochova alebo známa karvašovská diskusia o našej literatúre a ďalšie Jesenskej polemiky, vznikali z konkrétnych problémov a v konkrétnych situáciách, ale rodili sa aj z luxusu, ktorého sa za nič na svete nechcela vzdať – mať názor a za každú cenu brániť pravdu umenia.

Pre Jesenskú sa stala *Živena* celou epochou a profesionálnym východiskom. Podľa Miloša Tomčíka sa Jesenská „v redakcii *Živeny* sformovala predovšetkým ako moderná publicistka a mysliteľka“. Pre *Živenu* napísala pozoruhodné state venované viacerým domácim i zahraničným autorom, medzi nimi Lermontovovi, Rázusovej-Martákovéj, Podjavorinskej, Timrave, Emily Brontëovej, Margite Figuli, Barčovi-Ivanovi a i. Ďalším aspektom Jesenskej záujmov v časopise boli ženské otázky a jej zaujaté články na túto tému – ako napr. *Ženské a literatúra* (1939), *O obmedzení ženského štúdia* (1939), *Vítazstvo spisovateliek* (1942), *Sufražety* (1942), *Slovenky v kultúrnom a verejnom živote* (1946), *O tej zastaralosti našich ženských snáh* (1947), *Problémy* (1947) a i. – dotvárajú predstavu o tom, akými cestami sa v tom čase presadzovalo zrovnoprávnené postavenie žien na Slovensku, a to aj v súvislostiach tradičných emancipačných zápasov.

V 40. rokoch mal časopis práve vďaka Jesenskej mladistvému elánu „okná dokorán otvorené svetu“ a na

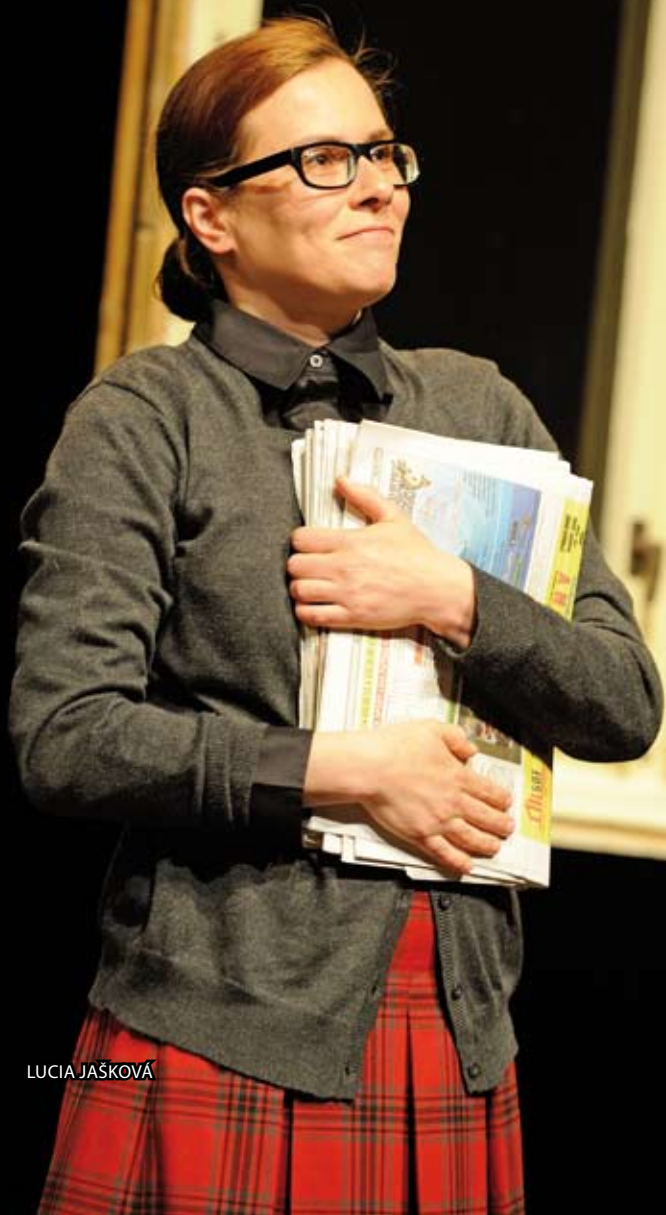
stránkach Živeny vychádzali preklady literárnych diel svetových spisovateliek i spisovateľov v jednom kontexte s tvorbou slovenských autorov. Takéto povznesenie sa snúbilo so vzrastajúcim poznaním samotnej redaktorky, ktorá sledovala svetovú literatúru prekladateľskými očami. Prvým jej knižným prekladom bol román francúzskeho autora Pierra Girarda *June Filip, Generál* z roku 1936. V 40. rokoch preložila pre knižnú edíciu Živeny ďalšie romány francúzskych autorov (*Starý Jariabka* Ch. L. Philippa, *Život sestier Brontëovských* od E. a G. Romiea, *Krv iných* S. de. Beauvoir, *Pani Bovaryová* G. Flauberta), no úplne pohrúžená bola do prekladania ruskej klasiky. Veľký ohlas a nečakané uznanie priniesla prekladateľke kniha *Básne* Michaila Jurijeviča Lermontova, ktorú preložila pre Maticu slovenskú (1940).

K mysleniu o preklade Jesenskú priviedli aj spory, ktorých mala v živote viac, pričom v jej profesionálnom vývine zakaždým prinášali nový rast. Roku 1941 po knižnom vydaní Lermontovových *Básní* to boli výhrady voči apretácii textu, o čom prekladateľka napísala kritickú úvahu *Básnik či korektor?*. Jej hlavnou myšlienkou bolo, že ustálená norma jazyka nemusí platiť pre básnickú reč, a „*preto tam nesmie mať posledné slovo korektor, lež básnik*“, pričom zároveň kritizuje zastaranú nedostatočnosť *Pravidiel slovenčiny*. *Básnik „ale za všetko v básni nech si je zodpovedný sám, teda i za jej reč. A nech mu na báseň nesiahajú prsty korektora-nebásnika. Krása je krehká vec“*. Po tom, ako vyšiel jej preklad *Bratov Karamazovcov* Dostojevského, reagovala polemicky na povrchné zhodnotenie diela a autora slovenskými recenzentmi v článku *Bratia Karamazovci*

JAN BOURGON
SEDEM DNI
DO POHRI

JANA OLEHOVÁ

LUCIA JAŠKOVÁ

(Poznámky skoro polemické): „Beda-prebeda, slovenská kritika prepadla žalostne! (...) Slovenskí kritici síce opakujú starú frázu o tom, že je Dostojevskij veľký mysliteľ, ale nie veľký umelec, no neverte im. (...) Uistujem vás, že Dostojevskij má presne taký sloh, aký potrebuje a aký chce.“ Jesenská v nepublikovanom článku vyslovila pozoruhodne presnú myšlienku, že „takéto vrcholné svetové dielo je do istej miery skúškou pre literatúru, do ktorej sa prekladá.“ Od polemík, ktoré v hlbavej prekladateľke vyvolali potrebu zamýšľať sa nad svojimi prekladmi a ich problémami, čoskoro prešla k úvahám o preklade ako takom. V roku 1946 uverejnila v Živene teoretickú štúdiu *O prekladaní básnického diela*, kde využila poznatky zo svojej aktívnej prekladateľskej praxe. Opierala sa v nich o filozofiu tých období v dejinách literatúry, ktoré sú zamerané na zvláštnosť a jedinečnosť, na romantizmus a modernu. Individualita autora, jeho tvorivého gesta, zvláštnosť jeho materčiny i jeho autorského jazyka a štýlu, ale takisto individualita prekladateľa s celým arzenálom, s ktorým sa diela zmocňuje a prenáša ho - je pre Jesenskú záväzná. Jej východiskom bola téza, že „prekladanie je umením, i keď len umením reprodukčným“ a prekladateľ je podľa nej „k básnikovi asi v takom pomere, ako herec k stelesňovanej dramatickej postave, ako výkonný hudobník ku skladateľovi“. Neskôr v roku 1956 Jesenská svoje vyjadrenie modifikovala v snahe spresniť ho: „Tak ako hudba na výkonného hudobníka a väčšmi než dramatické dielo na herca je dielo literárne mimo hraníc svojho národa odkázané na prekladateľa.“ Vyzdvihovanie ideálu krásy u Jesenskej vychádza z romantizmu: „... preklad je verný len vtedy, keď je taký krásny ako pôvodina – ved’ o krásu hlavne ide v umeleckom diele“.

Od roku 1958 po 1965 vychádzal za veľkej pozornosti literátov, kultúrnych pracovníkov a vlastne celej spoločnosti šesťzväzkový akademický *Slovník slovenského jazyka*, kde bola Jesenská taktiež prizvaná na spoluprácu. Ale tak ako mnohí ďalší – aj ona nakoniec Slovník kritizovala, a to i jeho redakciu a koncepciu: „Sú však v Slovníku chyby splodené nie ľudskou omylnosťou, ale koncepciou, a je ich toľko v podstate toho istého druhu, že sa mi pri nich vynoril známy citát z Hamleta - *V tom šíalenstve je metóda*, vyslovila sa v hodnotení s príslovečným sarkazmom. Do *Slovníka* sa podľa nej ako zastarané, knižné, expresívne a i. dostali aj nesprávne slová, ktoré slovenčina neobsahuje: „... nesprávne slovo do slovnej zásoby nepatrí a ak ho reč raz zo seba dostala von, alebo ak ho používajú len jazykovo tupí byrokrati, netreba mu Slovníkom Akadémie otvárať dvierka na nenápadný návrat alebo tichú legalizáciu.“ V takejto situácii za zvýšeného záujmu o jazyk v krajine, keď sa zápalisto diskutovalo o perspektíve novej pravopisnej reformy, začali v rovnakom roku 1965 vychádzať na stránkach Kultúrneho života Jesenskej stĺpčeka na tému materčiny *Nelámte si jazyk*. Jesenská akoby sa vrátila do detstva k obľúbenej rubrike v Slovenských pohľadoch, akurát že v tomto prípade bola ona sama autorkou či „dobrovoľnou milicionárkou“, ako sa v tejto súvislosti vyjadrila.

60. roky v živote a tvorbe Jesenskej boli dramatické. Ako výzva do čias vyznieva názov knihy jej vybraných publicistických statí *Vyznania a šarvátky* (Slovenský spisovateľ, 1983), odrážajúci charakteristický bojovný postoj hľadačky pravdivosti v umení. V publicistike z týchto čias vystupovala za ponížených a dourážaných v politických

DANIEL HERIBAN, JANA OLHOVÁ

procesoch 50. rokov a so sebe vlastným záchovným postojom voči krajine a národu poukazovala na páľčivé problémy našich najnovších dejín. Ako literátka si naivne namýšľala, že ich môže vyriešiť jedno priame a čestné slovo, a tak s prstom na tepe doby svojím ostrým publicistickým perom „rýpala“ do horiacich ohnísk spletených s politikou a politikmi. Keďže sa nebála byť adresná, rady jej nepriateľov sa rýchlo šírili. „Kedy sa teda začala morálna kríza?“ kladie rečnícku otázku na jar roku 1968 v článku v Kultúrnom živote, „Nepoviem vám deň a hodinu, ba – nehnevajte sa – ani rok. Možno sa začala u každého individuálne, v tej chvíli, keď si uvedomil, že sa niekomu deje krivda, a mlčal. Mlčal zo strachu. Alebo z karierizmu. Alebo z vedomia bezmocnosti. Alebo z disciplíny.“ A o kúsok ďalej píše: „Po skúsenostiach, ktorými sme prešli, bolo by neodpušiteľné, keby sme zase ignorovali prastarý poznatok: že totiž najvyšším princípom nemôže byť disciplína a podriadenie, ale vlastné svedomie a poznanie.“

V roku 1969 vyšiel vo vydavateľstve Tatran Jesenskej preklad románu *Doktor Živago* Borisa Pasternaka – podľa vydania milánskeho nakladateľa Feltrinelliho, lebo v Sovietskom zväze dielo z ideologických dôvodov nesmelo vyjsť. Bol to dôvod, prečo knihu, hneď ako sa zjavila na pultoch kníhkupectiev, nariadením stiahli z obehu a celý náklad skartovali. Postihnutá bola nielen prekladateľka, ale všetci zúčastnení redakční pracovníci. No skutočný krach Jesenskú ešte len čakal. Fatálny povoz, do ktorého nasadla, sa začal nezadržateľne rútiť nadol až o niekoľko mesiacov. Po povestnom hokejovom zápase v januári 1969, v ktorom Československo zvíťazilo nad Sovietskym zväzom, sa ocitla medzi manifestujúcimi študentmi.

Radostná oslava víťazstva sa rýchlo premenila na ponižujúci chaotický útek, oslavujúcich totiž napadli príslušníci verejnej bezpečnosti. Unikajúci dav zrazil Jesenskú na zem. Náhodný príslušník ju zbil obuškom po hlave a pri bitke jej zdemolovali okuliare. „Bez ohľadu na svoj vek jsem dosud schopná hnát se za něčím, ale k útěku před něčím cítím odpor vypěstovaný výchovou...“ vyslovila sa vzápätí o svojich pocitoch a celej udalosti v českých Listoch v článku *První rázní vystoupení policie Slovenské socialistické republiky*. Pre podaktorých bol článok, napísaný veľmi dramaticky, priam v afekte, ale predovšetkým odhaľujúci násilnícke praktiky slovenskej bezpečnosti, vhodnou príležitosťou, ako sa nežiaducej osoby zbaviť. Stal sa vlastne poslednou kvapkou do veľkej, možno kolektívnej čase, už dlho po okraj naplnenej žičou a jedom. Jesenskú postupne vylúčili zo všetkých organizácií, ktoré politicky i profesne zastrešovali jej komplikovanú existenciu (komunistická strana, spisovateľská organizácia...). Zakázaná jej bola akákoľvek verejná činnosť a diela ňou vytvorené odstránili z dosahu verejnosti. Viac nemohla oficiálne písať, ani prekladať. Pravda, existujú jej knižné preklady z tohto obdobia, ktoré vyšli s „utajeným autorstvom“ a existujú aj také, ktoré sa navždy uzamkli do vydavateľských trezorov. Na konci svojej kariéry Jesenská preložila diela francúzskych autorov Hervé Bazina, Jeana Caua a Christiane Rochefortovej. Tieto preklady ostali trezorovými prekladmi. Zora Jesenská zomrela 21. decembra 1972 na následky nečakanej zákernej choroby. Je pochovaná na Národnom cintoríne v Martine, tam, kde aj ostatní Jesenski, ku ktorým po celý život svojou podstatou bytostne patrila.

DANIEL HERIBAN

JÁN KOŽUCH

JÁN ROZNER

Ján Rozner sa narodil 4. decembra 1922 v Bratislave. Základnú školu a gymnázium absolvoval v Bratislave. Publikovať začal ako stredoškólák na podnet prof. Mikuláša Bakoša. Roku 1940 uverejnil v nadrealistickom zborníku Sen a skutočnosť stať Dynamika filmovej montáže, ktorá bola osnovaná na sovietskych a amerických filmoch. Filmovou tvorbou sa zaoberal aj neskôr, no jeho rukopis rozsiahlejšej práce na filmovú tému sa stratil. Z rasových dôvodov sa nedostal na vysokú školu. Po roku 1945 pracoval ako redaktor v Pravde, Národnej obrode, vydavateľstve Slovenský spisovateľ. Počas tohto obdobia sa rozšíril jeho kritický a publicistický záujem o literatúru, divadlo, ale venoval sa aj kultúrnej politike a politike vôbec. Priebežne prekladal z angličtiny (T. Stoppard, W. Shakespeare) a nemčiny (F. Wolf, G. Büchner, B. Brecht, E. Piscator). V krátkom čase sa vypracoval na mienkotvorného kritika vychádzajúceho z premís marxistickej ideológie a estetiky. Jeho kritický

názor zavážil, lebo bol podložený dôkladnou analýzou a interpretáciou umeleckých textov. Ostro vystupoval proti rozličným buržoáznym vplyvom v umení (existencializmus, absurdné divadlo a i.). Postupne sa vzdal ideologicky úzko vymedzených hľadísk, ale aj naďalej si zachovával predstavu socialistickej literatúry a umenia. Koncom 50. rokov bol dramaturgom činohry Slovenského národného divadla. V druhej polovici 60. rokov sa stal vedeckým pracovníkom v Ústave slovenskej literatúry SAV, odkiaľ musel po politických previerkach začiatkom 70. rokov odísť. Roku 1969 vyšiel výber z jeho kritik Pohľad v zrkadlách. Ide o state a štúdie z vtedy súčasnej slovenskej literatúry, na ktorej profilovaní sa sám permanentne zúčastňoval. Bez ohľadu na použité kritériá možno konštatovať, že viaceré z nich predstavujú objektívne platné sondy do tvorby toho-ktorého autora, odhaľujúce konkrétne klady a zápory prozaického výkonu (A. Bednár a i.). Okrem sústavného sledovania súdobej literatúry (a súvekeho divadla) napísal niekoľko kritických sond aj o minulých desaťročiach. Dôkladne rozobral dielo Janka Jesenského (zborník Janko Jesenský v kritike a spomienkach, 1955) ako demokratického predchodcu súčasnej literatúry. Kritickú pozornosť venoval aj DAVistom. Mal zákaz publikovať, stratil zamestnanie a roku 1977 emigroval do Nemecka. Hoci po odchode zo Slovenska stratil kontakt s domácim kultúrnym prostredím, tvoriť neprestal. Usadil sa v Mníchove, kde 24. septembra 2006 zomrel.

Z textov, ktoré zanechal, sa realizovali tri prozaické knihy (niektoré kapitoly z nich vyšli v 90. rokoch

v Slovenských pohľadoch). V spomienkach sa v nich vracal na Slovensko a prostredníctvom jednotlivých tém zachytil nielen vlastný osud, ale i spoločenské pomery, v ktorých sa jeho osud vyvíjal, ideový kvas od roku 1945 a literárny ruch od konca 30. rokov až po jeho odchod zo Slovenska. Hoci o nich hovoríme ako o prózach, majú aj dokumentárnu hodnotu a štýlom predstavujú skôr eseje ako plnokrvnú beletriu.

Prvá autorova kniha *Sedem dní do pohrebu* (2009) má ucelený príbeh. Rozner v nej prostredníctvom dramatickej skratky opísal okolnosti smrti a pohrebu svojej manželky Zory Jesenskej. Pre autora sa práve pohreb stáva spúšťacím mechanizmom prúdu spomienok. Rozner sa v knihe vyrovnával s celou minulosťou, pričom sa sebakriticky pozrel aj na vlastné účinkovanie v nej. Kniha je teda osobným svedectvom o dobe, v ktorej Slovensko žilo po roku 1948, svedectvom prenikavej reflexie a umeleckej sily. Kniha *Sedem dní do pohrebu* získala prestížne ocenenie Kniha roka 2009. Získala štvrtinu všetkých hlasov. Ankety sa zúčastnilo 66 osobností kultúrneho života. Svoj hlas Roznerovej knihe dali napr.: Martin Porubjak – dramaturg, režisér (*Osobné svedectvo o „najhumanistickejšom režime“*, ktoré vypovie o jeho podstate viac, ako mnohostranové historické „tlostospisy“), Dado Nagy – moderátor (*Najlepšia kniha, akú som tento rok čítal.*), Martin Šmatlák – filmový kritik (*Skutočnosť je neraz „literárnejšia“ ako sama literatúra. A určite oveľa viac bolí... Ale ak má dobrého rozprávača, tak v slovách aj v dušiach prežije aj napriek toľkej bolesti.*), Ján Štrasser – spisovateľ, prekladateľ (*Roznerov prenikavý analy-*

JANA OLHOVÁ, JÁN KOŽUCH

DANIEL HERIBAN

tický pohľad na naše nedávne dejiny, deheroizácia a depatetizácia osobností i „osobností“, skepsa k národným, spoločenským či stavovským sentimentom. Práve tým sa táto kniha výrazne vydeľuje spomedzi mnohých slovenských autobiografií, ktoré ich tvorcovia neraz používajú najmä na aktuálne preinterpretovanie svojich postojov a činov v dávnejšej i nedávnej minulosti.), Nina Hradiská – novinárka (Na rozdiel od kníh s podobnou tematikou sa neklíše iba po povrchu, ale v literárne zrelejšom tvare odhaľuje podstatu vtedajšieho režimu. K jednotlivým postavám tohto autentického diela je nemilosrdne otvorený, ale kruto úprimný je predovšetkým k sebe. Jeho memoáre s kvalitami románu sú pre mňa najzrelšou a najzaujímavejšou literárnou výpoveďou o našej nedávnej minulosti.), Marián Pecko – režisér (Mimoriadne pôsobivé, dôležité, múdre, boľavé, osobné, pre celú túto krajinu, pre jej minulosť aj prítomnosť, podstatné dielo.), Ivica Ruttkayová - rozhlasová publicistka (Sugestívna a v našich podmienkach jedinečná sonda do psychosociológie jednej smutnej krajiny sedemdesiatych rokov minulého storočia, v ktorej dodnes žijeme. Ján Rozner analyticky a kruto zaznamenáva kultúrne dejiny Slovenska a ich aktérov, ale ako každá skutočná literatúra, kniha hovorí o láske, o smrti a o tom, čo znamená byť ľudskou bytosťou.), Lucia Piussi – knihkupectvo Artfórum (Kniha, akú na Slovensku nikto nenapísal. Najsilnejšie svedectvo o normalizácii. Autobiografický román, akému sa máločo vyrovná. Úplná bomba.), Peter Krištúfek – spisovateľ (Rozner mi krásnym a smutným spôsobom odkryl priezor do doby, v ktorej som nežil (rok pred mojím narode-

ním) a hovorí o veciach a ľuďoch, o ktorých som len matne tušil. Okrem toho v tejto knihe píše o skúsenosti, ktorú som tiež pred nedávnom prestál.), Dušan Buran – historik umenia (Napriek literárnemu jazyku sa autorovi podarilo naskicovať politickú fresku aj formálne primeranú fasáde normalizácie. Napriek vecnému štýlu 70. rokov vznikol dokument viac rozvrstvene sivý než čiernobiely. Napriek mnohým zlyhaniam jeho hrdinov a antihrdinov, Rozner slovenskú literatúru obohatil o intímny, hlboko humánný román.)

Kniha *Noc po fronte* (2010) Prózy z pozostalosti: Prvá noc po fronte, O otcovi, O matke, Martin potom a niekoľko krátkych próz z posledných rokov sú tematicky pestré, súvisia s povojnovou realitou a autor ich situoval do Bratislavy, kde sa narodil a prežil väčšiu časť života. V knihe sú kapitoly koncipované zámerne ako kapitoly budúcej knihy spomienok. Ide o kapitoly o otcovi, matke a rodine vôbec. Na ne nadväzujú časti zobrazujúce autorovu mladosť, citové a intelektuálne dozrievanie v rokoch 2. svetovej vojny, vojnového slovenského štátu, ktorý marginalizoval Roznerovu rodinu z rasových a iných dôvodov. Situácia, v ktorej sa Rozner ocitol a bol nútený žiť, ho poznačila na celý život tým, že stále poukazovala na jeho „inakosť“, ktorá ho vylučovala z kolektívu. Ján Štrasser v recenzii knihy *Noc po fronte* (Sme, 15. 7. 2010) napísal: „Rozner je priam programovo neemfatický, nikde „nezvyšuje hlas“, nebrnká na city čitateľa a už vôbec nie na vlastné. No nie je neúčastný, len svoju citovú zainteresovanosť ukazuje veľmi rafinovane. Miestami až so

JANA OLHOVÁ, JÁN KOŽUCH

zžieravým sarkazmom reflektuje dianie, ktorého bol účastníkom, a sebaironicky hodnotí aj mnohé svoje vtedajšie postoje (napríklad svoje mladícke sovieta-filstvo). No to, čo je v tejto knihe najpôsobivejšie, je Roznerov zmysel pre situačné detaily, ktoré vie vylúpnuť a nasvietiť s neuveriteľnou presnosťou a až s obsedantnou vôľou po ich dôkladnej interpretácii. Ak sa diabol, ako vraví staré anglické príslovie, naozaj skrýva v detailoch, potom Ján Rozner bol (a je) diabolsky dobrý spisovateľ.“ Noc po fronte sa stala Knihou roka 2010.

Výlet na Devín (2011). Rozprávanie Jána Roznera, založené na zážitkoch z niekoľkých návštev hradu Devín. Spočiatku to boli výlety loďou s matkou a bratom pre zdravotné problémy. Potom sa tam dostal v dramatických rokoch nástupu fašizmu, keď sa bratislavskí Nemci schádzali na Devíne na politických manifestáciách. Napokon v povojnovom období, keď sa na Devíne konali všeslovenské slávnosti s patričnými politickými prejavmi a vystúpeniami sovietskych súborov. Devín bol pre Roznera symbolom dejinných zvrátov a politických manipulácií s ľudským vedomím pri radikálne sa meniacich režimoch. Tomu poslednému uveril aj on sám, kým sa nepresvedčil, že prax protirečí pôvodným ideám. Roznerove návraty do minulosti, na ktorú sa pozerá pohľadom účastníka a intelektuála, majú charakter autentického svedectva o dobe valcujúcej v jednotlivých vlnách ľudské osudy.

Všetky tri prozaické diela vyšli zásluhou vydavateľa Alberta Marenčina, ktorý roku 2010 po úspechu knihy

Výlet na Devín o Roznerovi povedal: „Bol to starý priateľ môjho otca. Jeho druhá manželka Sláva Roznerová bola lekárka, krčiarka, vyberala aj moje nosné mandle. Naše rodiny sa poznali, najintenzívnejší kontakt sme mali práve v období, keď v 70. rokoch odchádzali z republiky. Boli u nás ešte deň pred odchodom. Ešte počas života mal s jedným vydavateľstvom podpísanú zmluvu, ale kniha nebola dokončená. Sedem dní do pohrebu začal písať po smrti svojej prvej manželky, prekladateľky Zory Jesenskej v roku 1972. Jeho druhá manželka ho povzbudzovala, aby písal a nepodliehal depresiám. Bola to svojím spôsobom terapia. Druhá kniha, Noc po fronte, je výber z pozostalosti. Od smrti Jesenskej písal nepretržite a zostalo po ňom množstvo materiálu, ktoré už sám nespísal. Na svetlo stále vychádzajú nové a nové texty. Rozner mal predstavu otvoreného románu typu Joyceovho Odysea, ktorý nemá začiatok ani koniec, je to súvislé rozprávanie. Teraz pripravujeme jeho tretiu knihu s pracovným názvom Výlet na Devín, písanú práve takýmto spôsobom, je to esejisticko-úvahové dielo. Názov je odvodený od toho, že v detstve bol Rozner chorý na pľúca a lekár jeho mamy odporučil výlety na Devín, najlepšie loďou. Od toho sa kniha odvíja, rozpráva o Korunovačnom pahorku, Márii Terézii či vymieňaní sôch v meste, množstvo úvah a odbočiek patrilo k jeho spisovateľskej metóde. Je to príjemné rozprávanie zaujímavého človeka na zaujímavú tému, s veľkým osobným vkladom. Rozner píše intímne, sú to jeho najvnútornejšie pocity. Mal ambíciu knihy vydať, ale možno nie za života. Rukopis dvadsať rokov odkladal a do poslednej chvíle ho nechcel dať z rúk, zrejme mal nejakú

zábranu, bál sa možno neúspechu. Pani Roznerová s veľkými obavami dávala vydavateľstvu prvý rukopis, ktorý bol v podstate dokončený. Sám som si nebol istý, či to bude niekoho zaujímať, v knihe Sedem dní do pohrebu je množstvo mien a kultúrnych a dobových odkazov. Mal som pocit, že ak niekto nepozná kontext, bude stratený. Nakoniec sa ukázalo, že aj pre toho, čo nevie, kto je Peter, je to zaujímavé. Kto vie, že je to Peter Karvaš, sa, samozrejme, baví oveľa viac. Niektoré mená Rozner úplne zahmlil, jeho manželka tam doplnila aspoň krstné mená. Na druhej strane bol veľmi krutý voči sebe samému a ak aj niekoho zosmiešňoval, bolo to preto, že sa snažil verne opísať situáciu a taká mu tá postava vyšla. Aj bez ohľadu na úspech jeho kníh sa mi zdá, že vniesol do súčasnej slovenskej literatúry - ťažko ho nazývať súčasným autorom, ale jeho knihy vyšli až teraz - kvalitu a niečo nové, veľmi silný osobný vklad a emocionálne nasadenie. Je to zaujímavý človek, čo zaujalo aj čitateľov. V plejáde povrchnej komerčnej literatúry je zaujímavou výnimkou, ktorá potvrdzuje, že všetko úspešné nemusí byť nekvalitné.“

Zdroj: Knihou roka sa stali prózy Jána Roznera Noc po fronte, kultura.sme.sk, 2010

DANIEL HERIBAN

JÁN KOŽUCH, LUCIA JAŠKOVÁ

PRIPRAVUJEME

Dotyky a spojenia

*8. ročník martinského festivalu
slovenských divadiel*

HLAVNÝ PROGRAM

26. 6. 2012 Slovenské národné divadlo **Pohania**
Divadlo Aréna **Kukura**
SĽUK **Chorea Slovaca**
Ticho a spol. **Izrafel**
27. 6. 2012 MD Žilina **Stalin v Žiline**
BD Žilina **Epos**
ŠO Banská Bystrica **Carmen**
Divadlo Pôtoň **Psota**
28. 6. 2012 Jokaiho divadlo Komárno **Pomocník**
DJP Trnava **Eugen Onegin**
Balet Bratislava **3balet**
P. A. T. Bratislava **Iluminárium**
29. 6. 2012 ŠD Košice **Zločin a trest**
DJZ Prešov **Zabijak Joe**
ElleDanse Bratislava **Výber**
BDnR Banská Bystrica **Reality Snow**
30. 6. 2012 Letné shakespearovské slávnosti **Richard III.**
SKD Martin **Oidipus**
Štúdio tanca Banská Bystrica **Veselosti minulosti**
Divadlo Comedia Poprad **Neprebudený**

Svojou podporou
sa radi podpíšeme
pod dobré projekty

 NADÁCIA
SLOVENSKEJ SPORITELNE

Záleží nám na ľuďoch a prostredí okolo nás. Preto radi podporujeme verejnoprospešné projekty v oblasti vzdelávania, kultúry, športu, charity a ochrany životného prostredia v každom regióne Slovenska. Viac informácií o našich aktivitách a grantových programoch nájdete na **www.nadaciaslp.sk**.

PARTNER INSCENÁCIE

NOVÝ MARTIN

atraktívna adresa

www.novymartin.sk

Zlatý Bažant®

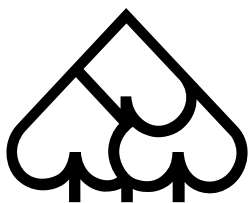
Originálne Slovenské Pivo

PARTNER INSCENÁCIE

SKANSKA

Duropack
Turpak

NEOGRAFIA a. s.
MARTIN

hotel

TURIEC

➤ **ZNALCKÉ POSUDKY**

z odborov

stavebníctvo, elektrotechnika, strojárstvo, ekonomia a manažment, ekonomika a riadenie podnikov, bytové zariadenia, energetika, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, keramika, koža a kožušnicke výrobky, obuv, textílie, drahé kovy a kamene, klenoty, hodiny, doprava cestná, priemyselné vlastníctvo, strelné zbrane a výbušniny

➤ **ENERGETICKÉ AUDITY**

objektívne posúdenie nákladov na energie, optimalizácia spotreby a návrhy opatrení

➤ **DODÁVKY VODOMEROV**

suchobežné, mokrobežné vodomery

Kontakt:

Sládkovičova 10, 036 01 Martin

Tel.: 043/4222 628, FAX: 043/4308 311

e-mail: jhs@jhs.sk, web: www.jhs.sk

GGB

BEARING TECHNOLOGY

Riešenie.

V papieri ukrývame prírodu.

Zijeme v krajine, ktorú si vážime. Krajina nám dáva našu základnú surovinu – drevo – a tiež vodu toľko potrebnú pre život a naše fungovanie. Na oplátku odoberáme drevo z dobre obhospodarovaných lesov a voda za našim podnikom je taká čistá, že v rieke Váh žijú raky a množstvo rýb, ktoré sú indikátormi čistoty vody. Sme súčasťou tejto krajiny, prírody, spoločnosti, sme súčasťou histórie, vývoja a pokroku.

Ako stabilná spoločnosť dbajúca na špičkovú kvalitu svojich výrobkov ruka v ruke s trvalo udržateľným rozvojom vieme, že naša cesta – cesta zodpovedného podnikania – je tá správna. Už 130 rokov.

Mondi SCP, a. s., oslavuje v roku 2010 už 130 rokov priemyselnej výroby papiera v Ružomberku.

SOLUTIONS.
FOR YOUR SUCCESS.
www.mondigroup.com

The logo for Mondi SCP, featuring a stylized orange and red 'M' icon to the left of the text 'mondi scp' in a bold, lowercase sans-serif font.

A romantic couple is shown in a close embrace, smiling and looking at each other. The woman is on the left, wearing a dark top and a beaded necklace. The man is on the right, wearing a white shirt. They are in a tropical setting with orange and red cushions and green foliage in the background.

nie je to len dovolenka
je to ŽIVOTNÝ ŠTÝL

Stahl

cestovná agentúra

MALEDIVY
SEYCHELY
MAURITIUS
SRI LANKA
VIETNAM
PALAU

www.stahl.sk

 TUI ReiseCenter

~ Všetko pre vašu angličtinu

www.nativeschool.sk - info@nativeschool.sk
0904 159 951

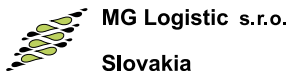
RÁDIO EXPRES

Mediálny partner

MY NEHRÁME DIVADLO...

15
rokov **vlmedia**
www.vlmedia.sk

DIVADLO PODPORILI

MEDIALNI PARTNERI

.týždeň

DENNÍK
SME

TURČIANSKE NOVINY

MY

euroAVK

festivally.sk

Zoznam.sk

Terrib

Informačný systém Turca
www.turiecinfo.sk

mójMartin.sk
www.mojmartin.sk

program k inscenácii
SEDEM DNÍ DO POHREBU

zostavil
Róbert Mankovecký

foto
Branislav Konečný

fundraising a reklama
Soňa Buckulčíková

vizuál inscenácie
Ivan Bílý

layout bulletinu
Dalibor Palenčík

tlač
P+M Turany

cena
1€.

Slovenské komorné divadlo
Divadelná 1, 036 80 Martin
☎043/ 422 40 98 (spojovateľ)
www.divadlomartin.sk

riaditeľ
František Výrostko

umelecký šéf
Róbert Mankovecký

šéf výpravy
Jozef Ciller

Zriaďovateľom
Slovenského komorného divadla
je Žilinský samosprávny kraj.

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj

